Riksdagens protokoll
1991/92:77

Måndagen den 16 mars

Kl. 14.00–14.01

1 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Birger Rosqvist* (s) ansökt om sjukledighet under tiden den 17 mars – den 21 april.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Krister Örnfjäder* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för Birger Rosqvist.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 9 och 10 mars.

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Kulturutskottets betänkanden 1991/92:KrU10, KrU11, KrU13–KrU15 och KrU17
Trafikutskottets betänkanden 1991/92:TU10 och TU11
Bostadsutskottets betänkanden 1991/92:BoU11-BoU14

4 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 13 mars

1991/92:135 av *Hadar Cars* (fp) till kulturministern om artonmånadersgränsen i asylärenden:

"Vistelsetidens betydelse i asylärenden" heter en PM från statens invandrarverk. I denna PM, daterad den 10 september 1991, anges vilka vistelseti-

der som för olika grupper av asylsökanden normalt skall leda till uppehållstillstånd. Där framhålls att "tidsgränserna är inte absoluta, men vistelsetiden väger tungt vid den bedömning av samtliga omständigheter som görs". Vidare sägs att vid överklagande beslut "ändring genom omprövning bör ske om vistelsetiderna närmar sig eller överskrider 12 (för småbarnsfamiljer) resp. 18 månader (för övriga) såvida inte skäl till undantag finns".

De särskilda skäl som kan motivera undantag anges vara:

- ogrundade asylansökningar,
- säkerhetsskäl,
- brottslighet, bristande vandel i övrigt,
- annan illojalitet.

Promemorian avslutas med meningen: "De 'särskilda skäl' som talar emot att vistelsetiden tillmäts avgörande betydelse i ett ärende behöver normalt inte anges i motiveringen till ett avvisningsbeslut."

Den 19 december utfärdade regeringen en förordning som upphävde riktlinjerna i invandrarverkets PM. I förordningen anges att utlänningar, "som den 1 januari 1992 har vistats i riket i minst arton månader eller, om ansökan gäller en familj med barn som är sex år eller äldre, minst ett år efter en ansökan om uppehållstillstånd gjorts men inte slutligt prövats, får beviljas uppehållstillstånd om inte särskilda skäl talar däremot".

Jag känner en ung rumän, en journalist, som av de nya makthavarna i Rumänien utsattes för trakasserier och hotelser på grund av den kritik han i sina artiklar riktade mot regimen. Han sökte sig därför som politisk flykting till Sverige. Här har bl.a. Svenska journalistförbundet funnit hans skäl för asyl övertygande och ställt upp för hans rätt att få stanna i Sverige.

Den rumänske journalisten anlände till Sverige den 1 augusti 1990 och sökte asyl den 3 samma månad. Hans ansökan avslogs av invandrarverket och han överklagade då till regeringen.

Den 18 februari avslås hans ansökan av utlänningsnämnden. Vid den tidpunkten har den rumänske journalisten vistats arton och en halv månad i Sverige. Enligt invandrarverkets PM skulle den *vistelsetiden vid prövningstillfället* "vägt tungt" vid bedömningen. Men nu gällde i stället regeringsförordningen som gäller och enligt den är det endast *vistelsetiden den 1 januari 1992* som spelar roll. Och den dagen hade den rumänske journalisten endast varit 17 månader i Sverige.

Jag vet att den asylsökande jag här anfört som exempel på hur det kan gå för den som har oturen att hamna i mellanrummet mellan två statliga riktlinjedokument inte insåg innebörden för sin del av regeringsförordningen. Han trodde att artonmånadersgränsen fortsatte att ha betydelse vid prövningstillfället.

När hans sak inte slutgiltigt prövats och avgjorts till den 3 februari kände han stor lättnad. Han kunde inte finna att de s.k. "särskilda skälen" kunde tillämpas på honom. Han ansåg sig ha välgrundad anledning till sin ansökan, han visste sig inte vara en säkerhetsrisk, han hade inte begått brott, brustit i sin vandel eller visat annan illojalitet. Därför räknade han med att nu få stanna i Sverige och vågade på allvar börja tänka och planera för en framtid i sitt nya hemland.

Det brev han några veckor senare erhöll från utlänningsnämnden innehåller bara tre korta meningar:
"Utlänningsnämndens beslut:
Nämnden avslår överklagandet.
Detta beslut får inte överklagas."

Inte ett ord till som förklaring till nämndens beslut. Tidigare framförda önskemål från den asylsökande om muntlig förhandling, som skulle gett honom möjlighet att inför nämnden redovisa sin sak, har förklingat ohörda. För den asylsökande återstår endast att packa sina få pinaler och invänta den polis som skall verkställa utvisningen.

En fråga han ställer sig är vad de vänner han hunnit få i Sverige skall tänka om honom? Måste de inte fråga sig om han inte, trots allt, var en säkerhetsrisk eller en brottsling? Ingen har anklagat honom för detta, men något skäl måste det väl ändå finnas, kan vännerna tycka.

Efter närmare 19 förlorade månader och med oro över att ha fått sin heder fläckad kastas den asylsökande ur landet.

Den fråga jag med stöd av ovanstående vill rikta till kulturministern är:

Var det av regeringen förutsett, att en konsekvens av förordningen av den 19 december (SFS 1991:1999) kunde bli, att – till skillnad från vad som tidigare gällt – asylsökande som vid tidpunkten för den slutliga prövningen av sin asylansökan vistats mer än arton månader i Sverige och mot vilka inga särskilda skäl fanns att anföra skulle få sin ansökan avslagen?

5 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 13 mars

1991/92:485 av *Bengt Hurtig* (v) till miljöministern om miljösituationen i Östersjön:

Rapporter kommer allt oftare om att sjövärdigheten hos många fartyg minskar på grund av ålder, vanvård, bristande sjömanskap, låg moral hos både besättning och rederi etc. Grunden till detta är bl.a. den ökande utflaggningen.

Regeringen vill nu också förändra den svenska sjöfartspolitiken så att låglönebesättningar kan användas mer än vad som är fallet i dag. Sjöfolk och miljöengagerade är djupt oroade över utvecklingen.

Initierade bedömare anser att risken för miljökatastrofer ökar i takt med antalet låglönebesättningar. Miljörörelsen m.fl. undrar vilka hänsyn som väger tyngst vid regeringens bedömning av denna och andra miljöfrågor.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga miljöministern:

Vad avser miljöministern vidta för åtgärder för att riskerna för miljökatastrofer i bl.a. Östersjön inte skall öka?

1991/92:486 av *Ingvar Eriksson* (m) till jordbruksministern om importen av livsmedel:

Beslutet 1990 om ny livsmedelspolitik togs bl.a. med viss hänvisning till pågående GATT-förhandlingars kommande resultat, men också i ambitionen att skapa så likvärdiga förutsättningar som möjligt för svensk livsmedelsproduktion – jämfört med EG:s.

Förhandlingarna i GATT har dragit ut på tiden vilket nu medför problem. Livsmedel kommer in i landet med hjälp av EG-ländernas exportstöd, svenska producenter tappar marknadsandelar, utan att på motsvarande sätt kunna finna avsättning för produktionen. Detta hotar nu möjligheterna att skapa den eftersträvade balansen mellan produktion och konsumtion.

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att undanröja dessa orättvisa diskriminerande inslag i handeln med livsmedel?

1991/92:487 av *Birgitta Wistrand* (m) till näringsministern om bevakningen av småföretagares fordringar i konkurser:

Framgångsrika små och medelstora företag är betydelsefulla för Sverige, men de har i dag en rad svårigheter som inte beror på dem själva, eftersom de ofta fungerar som underentreprenörer eller underleverantörer till stora företag.

När det stora företaget går i konkurs får konkursföretagets anställda statlig lönegaranti och banker och staten blir prioriterade fordringsägare.

Det lilla företaget står då ofta helt utan betalning för gjorda leveranser eller uppdrag och drivs därför ofta i sin tur i konkurs.

Vilka förändringar avser näringsministern vidta för att öka småföretagarnas möjligheter att bevaka sina intressen vid konkurser?

1991/92:488 av *Jan Bergqvist* (s) till finansministern om utdelningarna på börsnoterade aktiebolag:

I de 90 svenska börsbolag som hittills presenterat sina bokslut för 1991 har vinsterna rasat i genomsnitt 60 % eller sammanlagt 25 miljarder kronor. Trots detta tänker bara en minoritet av företagen sänka utdelningen till sina aktieägare. Det finns t.o.m. flera bolag som höjer utdelningen trots att deras resultat kraftigt försämrats sedan 1990.

En aktieägare beskrivs ofta som en person som tar stora risker och ställer upp med riskvilligt kapital. Men i en arbetslöshetskris där tusentals personer avskedas från de stora bolagen kan det inte vara rimligt att aktieägarna på bolagsstämmorna beviljar sig oförändrade eller t.o.m. höjda utdelningar.

Därför vill jag fråga finansministern:

Vilka politiska slutsatser drar regeringen när aktieägare i en arbetslöshetskris tar ut oförändrade eller höjda utdelningar från företag som fått försämrat resultat?

1991/92:489 av *Björn Samuelson* (v) till statsrådet Bo Könberg om villkoren för legitimation som psykoterapeut:

Sedan den 31 december 1990 utfärdar inte längre socialstyrelsen kompletteringsbesked om individualterapi på psykodynamisk grund för legitimation som psykoterapeut. Ej heller utfärdas sedan den 30 juni 1991 kompletteringsbesked för övriga inriktningar som kan leda fram till psykoterapilegitimation.

Dessa förhållanden leder till att det blir svårt för dem som vill komplettera sin tidigare utbildning till att nå legitimation som psykoterapeut. Avsaknaden av möjligheten till kompletteringsbesked skapar en onödig återvändsgränd t.ex. för utbildade psykologer. En viktig utveckling inom utbildningssektorn under senare tid har varit att i görligaste mån undvika just återvändsgrändeffekten. Det är dessutom så att behovet av legitimerade psykoterapeuter tenderar att öka.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga statsrådet:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att kompletteringsbesked åter ges till dem som söker värdera sin utbildning i förhållande till kraven i legitimationsbestämmelserna för att erhålla legitimation som psykoterapeut?

1991/92:490 av *Bengt Hurtig* (v) till kommunikationsministern om åtgärder för att öka sjövärdigheten hos fartyg:

Allt fler rapporter talar nu om att sjövärdigheten hos många fartyg minskar. Det är bl.a. ett resultat av att utflaggningen ökat och att den internationella kontrollen över sjöfarten blivit sämre. Utvecklingen hotar sjösäkerheten och ökar riskerna för olika typer av miljökatastrofer.

Regeringen vill nu också underlätta för svenska redare att anställa låglönebesättningar. Detta har starkt upprört sjöfolk och miljöorganisationer som menar att detta kommer att leda till fler olyckor som är katastrofala för både människor och miljö, inte minst i svenska vatten.

Ur miljösynpunkt är detta ytterst allvarligt eftersom vi har några av världens mest känsliga och förorenade vatten. Utvecklingen inom sjöfarten – bl.a. regeringens förslag till ny sjöfartspolitik – går stick i stäv med kraven på att minska risken för olyckor.

Kommer regeringens förslag till ny sjöfartspolitik att öka risken för olyckor till sjöss?

1991/92:491 av *Bengt Hurtig* (v) till kommunikationsministern om sjöfartspolitiken:

Regeringen föreslår ändringar i svensk sjöfartspolitik. Enligt olika initierade bedömare kommer detta att resultera i att fattiga och förtryckta människor från tredje världen och Östeuropa kommer att utnyttjas i än högre grad än vad som redan sker i dag av rederier från den rika i-världen, t.ex. av svenska och andra nordiska rederier.

Enligt vänsterpartiet är detta ett steg tillbaka ur moralisk och social synvinkel.

Mats Odell tillhör ett parti som åtminstone brukar prata om moral och etik. Samtidigt driver Mats Odell dessa förändringar som kommer att drabba förtryckta människor.

Bl.a. ger en rapport från Brittiska sjömansmissionen till brittiska överhuset en skrämmande med tydlig bild av hur moralen till sjöss och situationen för sjömän från framför allt tredje världens länder stadigt försämras och nu närmar sig slavförhållanden.

Är denna utveckling acceptabel ur moralisk och social synvinkel sedd ur regeringens perspektiv?

1991/92:492 av *Conny Sandholm* (fp) till arbetsmarknadsministern om A-kasseersättning för företagare:

Nuvarande regelverk för A-kasseersättning förefaller mig mycket stela i en närmast "lutheransk" anda. Visst behövs regelverk för att hindra missbruk men ett alltför snävt regelverk kan motverka önskvärda intentioner. Vad som föranleder min fråga är de facto att det i dagens system är närmast omöjligt för en tidigare anställd att pröva nya vägar t.ex. genom att starta eget och samtidigt ha kvar sitt skyddsnät i A-kassa. Förutsättningen för att uppbära ersättning är att det egna företaget är permanent avregistrerat. Regelsystemet fungerar som ett hinder för enskilda initiativ.

Efter att ha tagit del av regeringens direktiv om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring noterar jag med tillfredsställelse att man ger utredaren uppdrag att särskilt uppmärksamma företagarnas behov. Vad som inte framgår är vad som händer vid övergång mellan personkretsarna, anställning och företagande. Utredningstiden är angiven till ett år, därutöver kommer tid för beredning och beslutsgång.

Då jag anser att frågan är både angelägen och akut vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Finns det behov av tilläggsdirektiv eller kan frågan forceras med anledning av ovanstående problematik?

1991/92:493 av *Lennart Fremling* (fp) till finansministern om miljö- och naturresursräkenskaper:

Miljöintressen står ofta i konflikt med kortsiktiga ekonomiska intressen. Detta gäller inte minst i tider av ekonomisk stagnation och arbetslöshet. Det är därför angeläget att få fram bättre underlag för beslut som berör både miljö och ekonomi.

År 1990 tillsattes därför miljöräkenskapsutredningen för att undersöka möjligheterna att komplettera nationalräkenskaperna med miljö- och naturresursräkenskaper. Utredningen föreslog att SCB skulle få i uppdrag att utveckla fysiska räkenskaper samt förbättra miljöstatistiken, samt att Konjunkturinstitutet skulle redovisa de viktigaste sambanden mellan miljö och ekonomi.

I den s.k. "gröna bilagan" till finansplanen aviserade regeringen att den tänkte ge uppdrag till dessa institutioner i enlighet med dessa förslag.

Det brådskar att få bättre kunskaper om sambanden mellan miljö och eko-

nomi och att börja använda marknadsekonomi för att förbättra tillståndet hos miljön.

Jag vill därför fråga finansminister Anne Wibble följande:

När kommer regeringen att ge SCB och KI de uppdrag som utlovades i finansplanen?

1991/92:494 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om de handikappade kvinnornas situation:

Handikappade invandrarkvinnor hör till den grupp vi i folkpartiet liberalerna brukar kalla det "Glömda Sverige". Det finns ingen som vet hur många de är och vilka funktionshinder det är fråga om. Dessa kvinnor har ofta svårigheter att göra sig förstådda och sedda inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Många av dem får därför fel diagnos och behandling. Det är vanligt att de förtidspensioneras trots att rehabilitering vore en bättre åtgärd både mänskligt och samhällsekonomiskt.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Vilka initiativ avser regeringen ta för att förbättra de handikappade invandrarkvinnornas situation?

1991/92:495 av *Barbro Westerholm* (fp) till kommunikationsministern om kostnaderna för telefonjouren på 90 000:

Riksdagen beslöt 1951 att vissa enskilda jourer via anknytningsavgift fick använda sig av numret 90 000 och att inte samtalskostnad skulle tas ut eftersom det rör sig om speciell samhällsnyttig verksamhet. Detta beslut har senare kompletterats och 1972 beslöt riksdagen om ett gemensamt alarmeringsbolag, SOS AB, som också har tilläggsjourer med anslutningsavgift men ingen samtalskostnad. Som exempel på jourer kan nämnas Jourhavande Präst, Jourhavande Medmänniska, Jourhavande Kurator.

Nu har televerket trots att riksdagsbeslutet inte upphävts börjat teckna avtal med enskilda jourer där man även debiterar samtalskostnaden vilket får negativa konsekvenser för de uppringande som i huvudsak utgörs av de mest utsatta, ensamma och ekonomiskt svaga grupperna.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Vad avser regeringen göra för att rätta till ovanstående förhållande?

1991/92:496 av *Ingela Mårtensson* (fp) till försvarsministern om svenska kontakter med NATO-ländernas samarbetsgrupp för försvarsmateriel:

I Svenska Dagbladet den 5 mars framgår att Sverige som första land utanför NATO lämnat en begäran om närmare kontakter med NATO-ländernas samarbetsgrupp för försvarsmateriel.

Hitintills har motivet för att ha en svensk försvarsindustri varit att Sverige som alliansfritt och neutralt land skall vara oberoende. I regeringens försvarsproposition står att man bör överväga samarbete på det försvarsindustriella området.

Detta är en betydelsefull kursändring i säkerhetspolitiken som borde vara föremål för ställningstagande i riksdagen.

Mot denna bakgrund vill jag ställa frågan:

Hur har försvarsministern berett frågan om begäran om närmare kontakter med NATO-ländernas samarbetsgrupp för försvarsmateriel?

6 § Kammaren åtskildes kl. 14.01.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

BENGT TÖRNELL

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Måndagen den 16 mars

1 § Ledighet 1
2 § Justering av protokoll 1
3 § Förnyad bordläggning 1
4 § Anmälan om interpellation
1991/92:135 av Hadar Cars (fp) om artonmånadersgränsen i asylärenden 1
5 § Anmälan om frågor
1991/92:485 av Bengt Hurtig (v) om miljösituationen i Östersjön 3
1991/92:486 av Ingvar Eriksson (m) om importen av livsmedel 4
1991/92:487 av Birgitta Wistrand (m) om bevakningen av småföretagares fordringar i konkurser 4
1991/92:488 av Jan Bergqvist (s) om utdelningarna på börsnoterade aktiebolag 4
1991/92:489 av Björn Samuelson (v) om villkoren för legitimation som psykoterapeut 5
1991/92:490 av Bengt Hurtig (v) om åtgärder för att öka sjövärdigheten hos fartyg 5
1991/92:491 av Bengt Hurtig (v) om sjöfartspolitiken 5
1991/92:492 av Conny Sandholm (fp) om A-kasseersättning för företagare 6
1991/92:493 av Lennart Fremling (fp) om miljö- och naturresursräkenskaper 6
1991/92:494 av Barbro Westerholm (fp) om de handikappade kvinnornas situation 7
1991/92:495 av Barbro Westerholm (fp) om kostnaderna för telefonjouren på 90 000 7
1991/92:496 av Ingela Mårtensson (fp) om svenska kontakter med NATO-ländernas samarbetsgrupp för försvarsmateriel 7